

Spis treści

Wstęp	13
-------------	----

CZĘŚĆ I

Generalne problemy polityki społecznej

Rozdział I

Antoni Rajkiewicz

Istota polityki społecznej – wczoraj i dziś	19
Polityka społeczna na co dzień — w praktyce i w teorii	19
Polityka społeczna — spojrzenie wstecz	22
Polityka społeczna wobec wyzwań współczesności i przyszłości	25
Czym zajmuje się polityka społeczna?	26
Pytania i zadania	27
Zalecane lektury	27

Rozdział II

Jolanta Supińska

Rozwój i zadania polityki społecznej jako nauki	29
Czy wystarczy zdrowy rozsądek, aby z powodzeniem prowadzić politykę społeczną?	29
Czym różni się nauka od myślenia potocznego?	30
Podział nauki na dyscypliny — od ujęć ogólnych do specjalizacji i z powrotem	32
Typy myślenia naukowego — od praktyki do teorii i z powrotem	33
Polityka społeczna — nauką praktyczną i interdyscyplinarną	35
Zadania nauki dla polityki społecznej	38
Czy pracownik socjalny może pomagać polityce społecznej jako nauce?	40

Pytania i zadania	41
Zalecane lektury	42
Rozdział III	
Barbara Kańtoch, Barbara Szatur-Jaworska	
Potrzeby ludzkie i poziom życia w polityce społecznej	43
Potrzeby	43
Diagnoza – podstawowe pojęcia	46
Miary poziomu życia	47
Miary ubóstwa	53
Szczegółowe normy i normatywy (przykład potrzeb żywieniowych)	56
Pytania i zadania	57
Zalecane lektury	58
Rozdział IV	
Jolanta Supińska	
Wartości i prawa człowieka w polityce społecznej	61
Wartości i wartościowanie w społeczeństwie	61
Wartości w polityce społecznej	64
Postęp społeczny — głównym celem polityki społecznej?	66
Prawa socjalne — „oprzyrządowaniem” wybranych wartości polityki społecznej	68
Pytania i zadania	70
Zalecane lektury	70
Rozdział V	
Mirosław Książkowski	
Modele polityki społecznej	73
Ilościowe i jakościowe typologie polityki społecznej	73
Przegląd najważniejszych typologii	75
Modele a rzeczywistość różnych krajów	79
Julian Auleytnier	
Polityka społeczna w gospodarce rynkowej — przykład niemiecki	84
Zalecane lektury	87
Pytania i zadania	88
Rozdział VI	
Barbara Rysz-Kowalczyk	
Skale polityki społecznej	89
Skale polityki społecznej w ujęciu terytorialnym	90
Polityka społeczna w skali państwa oraz w skali dobrowolnych wspólnot obywateli	92

Andrzej Piekara

Decentralizacja administracji publicznej i jej funkcje społeczne	95
---	----

Włodzimierz Anioł

Międzynarodowy wymiar polityki społecznej	100
Pytania i zadania	104
Zalecane lektury	105

CZĘŚĆ II

Współczesne kwestie społeczne

Rozdział VII

Jan Danecki

Kwestie społeczne — istota, źródła, zarys diagnozy	109
Istota kwestii społecznych	109
Sposoby interpretacji	110
Wymiar światowy	113
Kwestie społeczne w Polsce	114
Blokady zaspokajania potrzeb	116
Zbiorowości szczególnie zagrożone	117
Odpowiedzialność i rola polityki społecznej	120
Opinie	122
Pytania i zadania	123
Zalecane lektury	123

Rozdział VIII

Cezary Żołędowski

Problemy ludnościowe	125
Sytuacja demograficzna świata — źródła niepokoju	125
Procesy ludnościowe w Polsce	128
Społeczeństwo polskie wobec problemów ludnościowych — kontrowersje	133
Pytania i zadania	135
Zalecane lektury	136

Rozdział IX

Tadeusz Kowalak, Ewa Leś

Kwestia ubóstwa	137
Definicja i kryteria ubóstwa	137
Ubóstwo na świecie	138
Ubóstwo w Polsce	141
Pytania i zadania	147
Zalecane lektury	147

Rozdział X

Ryszard Szarfenberg

Kwestia edukacyjna	149
Kilka punktów widzenia	150
Wskaźniki	151
Powszechność edukacji — selekcja szkolna	153
Jakość kształcenia	155
Pracownik socjalny a problemy edukacji	158
Pytania i zadania	158
Zalecane lektury	159

~~Rozdział XI~~

Tomasz Żukowski

Kwestia pracownicza	161
Geneza	161
Podstawowe pojęcia	163
Perspektywy	165
Pytania i zadania	167
Zalecane lektury	167

~~Rozdział XII~~

Danuta Możdżeńska-Mrozek, Małgorzata Szyłko-Skoczny

Kwestia bezrobocia	169
Bezrobocie jako kwestia społeczna	169
Skala, dynamika i struktura bezrobocia	171
Społeczne skutki bezrobocia	172
Polityka społeczna wobec bezrobocia	175
Pytania i zadania	179
Zalecane lektury	179

Rozdział XIII

Grażyna Firlit-Fesnak

Problemy czasu wolnego i wypoczynku	181
Nadmiar czasu wolnego kwestią socjalną XXI wieku?	181
Przemiany i deformacje czasu wolnego w okresie zmiany systemowej w Polsce	183
Ograniczenie wydatków gospodarstw domowych na cele kulturalno-rekreacyjne	185
Domocentryczny i medialny sposób spędzania wolnego czasu	187
Pytania i zadania	192
Zalecane lektury	192

Rozdział XIV

Witold Nieciński

Kwestia mieszkaniowa	193
Istota problemu	193
Pouczające doświadczenia europejskie	195
Jak mieszkają Polacy?	197
Transformacja polskiej polityki mieszkaniowej	200
Państwowe i prywatne pieniądze na mieszkania	202
Zadania władz lokalnych	206
Pytania i zadania	209
Zalecane lektury	209

Rozdział XV

Ryszard Szarfenberg

Kwestia ekologiczna	211
Podstawowe pojęcia	212
Przygnębiające fakty	213
Działania naprawcze — polityka ekologiczna	216
Pytania i zadania	219
Zalecane lektury	220

Rozdział XVI

Ryszard Szarfenberg

Kwestia zdrowia	221
Trzy podejścia do problematyki zdrowia	221
Wskaźniki stanu zdrowia	223
Uwarunkowania zdrowia	225
Niektóre przyczyny zagrożeń zdrowotnych w Polsce	227
Działania na rzecz zdrowia	228
Pytania i zadania	230
Zalecane lektury	231

CZĘŚĆ III**Instrumenty polityki społecznej****Rozdział XVII**

Antoni Rajkiewicz

Świadczenia społeczne	235
Pytania i zadania	242
Zalecane lektury	243

Rozdział XVIII

Miroslaw Księżopolski, Grażyna Magnuszewska-Otulak, Renata Gierszewska

Zabezpieczenie społeczne	245
Podstawowe pojęcia	245
Techniki zabezpieczenia społecznego	249
Ubezpieczenia społeczne. Geneza, stan aktualny, projekty reform	251
Pomoc społeczna	261
Pytania i zadania	265
Zalecane lektury	265

Rozdział XIX

Jolanta Supińska

Rola podatków w polityce społecznej	267
Fiskalna funkcja systemu podatkowego	267
Redystrybucyjna funkcja podatków. Co to znaczy <i>sprawiedliwy system podatkowy</i> ?	271
Czy podatki powinny być „prorodzinne”?	274
Nagradzanie i kształtowanie zachowań podatników — możliwości i pułapki	276
Podsumowanie — jaka forma wspomagania i stymulowania obywateli jest dla nich atrakcyjniejsza? Ulgi podatkowe czy świadczenia socjalne?	279
Pytania i zadania	280
Zalecane lektury	281

Rozdział XX

Jacek Męcina

Rola prawa w polityce społecznej	283
Wprowadzenie	283
Prawo a polityka społeczna	285
Rola Trybunału Konstytucyjnego i Rzecznika Praw Obywatelskich w dziedzinie polityki społecznej	289
Pytania i zadania	292
Zalecane lektury	292

Rozdział XXI

Witold Nieciński

Zakończenie — miejsce polityki społecznej w procesie transformacji

ustrojowej	295
Przyczyny powstania, ewolucji i rozpadu systemu „socjalizmu państwowego”	295
Istota i zakres procesów transformacji ustrojowej w Polsce; nasilenie konfliktów społecznych, szanse osiągania kompromisu	297

W jakim zakresie konieczna jest zmiana wartości i sposobów działania polityki społecznej? Jakie dawne wartości i sposoby działania warto ocalić?	300
Lata 90. — Polska polityka społeczna okresu transformacji a polityka społeczna prowadzona w zachodnich społeczeństwach dobrobytu	302
Wnioski dla Polski	303
Pytania i zadania	303
Zalecane lektury	304